

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра психології та соціальної роботи

ЗАСТАВНА Вікторія Миколаївна

**Особливості формування довіри до місцевої влади та інституцій у
громадах з різним рівнем пережитого кризового досвіду / Features of
Trust Formation in Local Authorities and Institutions in Communities with
Different Levels of Experienced Crisis**

спеціальність: 053 – Психологія
освітньо-професійна програма – Психологія

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи ПС-41
В.М. Заставна

Науковий керівник
д. філософії Е.О. Грішин

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:
«___» _____ 20___ р.
Завідувач кафедри
_____ А.Н. Гірняк

ТЕРНОПІЛЬ - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ

1.1. Поняття довіри до влади та інституцій: підходи та визначення

1.2. Соціально-психологічні фактори довіри у громадах

1.3. Взаємозв'язок кризового досвіду та рівня довіри

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ КРИЗОВОГО ДОСВІДУ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ

2.1. Класифікація кризового досвіду у громадах

2.2. Особливості сприйняття влади у громадах з високим рівнем пережитого кризового досвіду

2.3. Особливості сприйняття влади у громадах з низьким рівнем пережитого кризового досвіду

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ У ГРОМАДАХ

3.1. Організація та методика дослідження

3.2. Опис вибірки та характеристика громади

3.3. Аналіз результатів дослідження

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

У сучасних умовах суспільних трансформацій проблема довіри до органів місцевої влади та інституцій набуває особливої актуальності. Процеси децентралізації, реформування системи публічного управління, а також наслідки воєнних, соціально-економічних та гуманітарних криз суттєво впливають на характер взаємодії між владою та громадянами. Довіра виступає ключовим соціальним ресурсом, який визначає ефективність управлінських рішень, рівень громадянської активності та готовність населення до співпраці з органами місцевого самоврядування. Без належного рівня довіри ускладнюється реалізація реформ, знижується легітимність влади та погіршується соціальна згуртованість у громаді.

Питання довіри до влади досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема Ентоні Гідденс, П'єр Бурдьє, Френсіс Фукуяма, які розглядали довіру як складову соціального капіталу та основу стабільності демократичних інституцій. В українському науковому дискурсі проблема довіри активно осмислюється в контексті трансформаційних процесів та реформ місцевого самоврядування. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання впливу різного рівня пережитого кризового досвіду громад на формування довіри до місцевої влади та інституцій.

Сучасні громади функціонують у середовищі постійних викликів: воєнні дії, внутрішня міграція, економічна нестабільність, пандемічні обмеження, інфраструктурні руйнування тощо. Для частини громад кризовий досвід є глибоким та тривалим, для інших менш інтенсивним або опосередкованим. Саме тому постає необхідність дослідити, яким чином рівень пережитого кризового досвіду впливає на сприйняття влади, оцінку її ефективності та рівень інституційної довіри.

Актуальність теми зумовлена потребою у науковому осмисленні механізмів формування довіри в умовах нестабільності, а також необхідністю розробки практичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування щодо підвищення рівня довіри громадян. Розуміння особливостей

формування довіри у громадах з різним рівнем кризового досвіду дозволить більш ефективно будувати комунікацію між владою та населенням, враховуючи психологічні, соціальні та культурні особливості конкретної громади.

Посилення ролі територіальних громад у системі публічного управління зумовлює підвищені вимоги до якості взаємодії між владою та населенням. У сучасних умовах саме місцевий рівень управління стає найближчим до громадянина інститутом, який оперативно реагує на запити, забезпечує базові послуги та координує процеси відновлення територій. Водночас ефективність цієї взаємодії значною мірою залежить не лише від ресурсного забезпечення чи нормативно-правової бази, а й від суб'єктивного сприйняття дій влади мешканцями громади.

Особливої значущості проблема набуває в контексті нерівномірного соціального та безпекового навантаження на різні регіони країни. Громади, що зазнали значних руйнувань, втрат населення або масштабних міграційних процесів, функціонують в умовах підвищеної соціальної напруги. У таких середовищах формується специфічна модель очікувань від влади, яка може як посилювати довіру через ефективне реагування на виклики, так і спричиняти її зниження у разі невідповідності управлінських рішень потребам населення.

Розвиток цифрових комунікацій та зростання ролі соціальних мереж трансформують механізми формування громадської думки щодо діяльності місцевої влади. Інформаційна відкритість, швидкість поширення новин і рівень публічності управлінських процесів безпосередньо впливають на оцінки громадян, формуючи нові стандарти прозорості та підзвітності. У таких умовах довіра стає не лише соціально-психологічною категорією, а й важливим індикатором якості місцевого врядування.

Дослідження особливостей формування довіри саме в розрізі різного рівня кризового досвіду дозволяє врахувати контекстуальні чинники розвитку громад та визначити відмінності у поведінкових стратегіях населення. Це

сприяє більш глибокому розумінню соціальних процесів, що відбуваються на локальному рівні, та створює підґрунтя для розробки адаптивних управлінських підходів, орієнтованих на специфіку конкретної територіальної спільноти.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю поглибленого аналізу трансформацій довіри в умовах багатовимірної кризи, посилення ролі місцевого самоврядування у забезпеченні стійкості громад та потребою формування науково обґрунтованих рекомендацій для підвищення ефективності місцевого управління.

Об'єктом дослідження є довіра до місцевої влади та інституцій у територіальних громадах.

Предметом дослідження є особливості формування довіри до місцевої влади та інституцій у громадах з різним рівнем пережитого кризового досвіду.

Метою дипломної роботи є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження особливостей формування довіри до місцевої влади та інституцій у громадах з різним рівнем кризового досвіду.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- проаналізувати наукові підходи до визначення поняття довіри до влади та інституцій;
- визначити соціально-психологічні фактори, що впливають на формування довіри у громадах;
- дослідити взаємозв'язок між кризовим досвідом та рівнем довіри до місцевої влади;
- охарактеризувати типи кризового досвіду у громадах;
- виявити особливості сприйняття влади у громадах з різним рівнем пережитого кризового досвіду;
- провести емпіричне дослідження та здійснити аналіз отриманих результатів.

Методи дослідження включають теоретичний аналіз наукових джерел, узагальнення та систематизацію матеріалу, соціологічне опитування, методи статистичної обробки даних, а також порівняльний аналіз результатів дослідження у різних типах громад.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до вивчення довіри до місцевої влади через призму пережитого кризового досвіду громад, що дозволяє глибше зрозуміти механізми формування інституційної довіри в умовах нестабільності.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання висновків та рекомендацій органами місцевого самоврядування для вдосконалення комунікаційної політики, підвищення прозорості управлінських рішень та зміцнення довіри громадян до інституцій.

Структура дипломної роботи зумовлена логікою дослідження та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ

1.1. Поняття довіри до влади та інституцій: підходи та визначення

Проблема довіри до влади та інституцій є однією з центральних у соціальних і гуманітарних науках, оскільки саме довіра виступає фундаментом стабільності суспільства, ефективного функціонування інститутів та розвитку демократії. У науковому дискурсі довіра розглядається як складне, багатовимірне явище, що поєднує психологічні, соціальні, політичні та культурні компоненти. Вона є не лише емоційним станом чи суб'єктивним ставленням, а й механізмом соціальної взаємодії, який забезпечує передбачуваність поведінки суб'єктів та знижує рівень невизначеності в суспільстві.

У загальному розумінні довіра це очікування позитивної, чесної та компетентної поведінки іншої сторони за умов ризику та невизначеності. У цьому контексті довіра до влади означає переконання громадян у тому, що представники органів управління діють в інтересах громади, дотримуються законодавства та виконують свої зобов'язання. Інституційна довіра стосується не конкретних осіб, а стабільності та надійності формальних правил, процедур і структур, які регулюють суспільне життя.

Одним із перших системних підходів до осмислення довіри є концепція, запропонована Ентоні Гідденс, який пов'язував довіру з функціонуванням сучасних соціальних систем. На його думку, в умовах модерного суспільства люди змушені покладатися не лише на особисті контакти, а й на абстрактні системи державні інституції, фінансові структури, правові механізми. Довіра до таких систем ґрунтується на впевненості в їхній професійності, стабільності та передбачуваності.

Інший підхід представлений у працях Ніклас Луман, який розглядав довіру як спосіб зменшення соціальної складності. У складному суспільстві людина

не може контролювати всі процеси, тому довіра дозволяє скорочувати кількість можливих варіантів поведінки та приймати рішення без повної інформації. Таким чином, довіра виступає своєрідним механізмом адаптації до невизначеності.

У межах теорії соціального капіталу значний внесок у дослідження довіри зробив Роберт Патнем, який визначав її як важливий елемент громадянської культури та передумову ефективного функціонування демократичних інститутів. На його думку, суспільства з високим рівнем міжособистісної та інституційної довіри характеризуються більшою активністю громадян, ефективністю управління та стійкістю до криз.

Політико-економічний підхід до довіри представлений у працях Френсіс Фукуяма, який трактував довіру як ключовий ресурс розвитку суспільства та фактор економічного зростання. Він підкреслював, що високий рівень довіри сприяє формуванню ефективних інституцій, зменшує транзакційні витрати та зміцнює соціальну згуртованість.

У сучасних дослідженнях довіра до влади поділяється на кілька видів. По-перше, це міжособистісна довіра, що виникає у процесі безпосередньої взаємодії між громадянами та представниками влади. По-друге, інституційна довіра, яка базується на оцінці функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. По-третє, політична довіра, що відображає ставлення громадян до політичної системи загалом.

Особливої уваги потребує розмежування понять «довіра» та «легітимність». Легітимність означає визнання законності влади, тоді як довіра пов'язана з оцінкою її ефективності, моральності та здатності діяти в інтересах громадян. Можлива ситуація, коли влада є формально легітимною, але рівень довіри до неї залишається низьким через незадоволеність результатами її діяльності.

На формування довіри до місцевої влади впливають різноманітні чинники: прозорість управлінських рішень, відкритість комунікації, рівень корупції, якість надання публічних послуг, участь громадян у процесах прийняття

рішень. Важливу роль відіграє також попередній досвід взаємодії з інституціями: позитивний досвід зміцнює довіру, негативний підриває її та формує скептичне ставлення. У контексті територіальних громад довіра до місцевої влади має особливе значення, оскільки саме на локальному рівні громадяни безпосередньо стикаються з результатами управлінських рішень. Місцева влада виступає найближчою до населення ланкою публічного управління, а тому рівень довіри до неї значною мірою визначає загальний рівень соціальної згуртованості та стабільності громади.[8]

Довіра до влади та інституцій є комплексним соціальним феноменом, що формується під впливом історичних, культурних, соціально-економічних та психологічних факторів. Вона виконує функцію інтеграції суспільства, зменшення невизначеності та забезпечення ефективної взаємодії між громадянами та органами управління. Розуміння теоретичних підходів до трактування довіри створює підґрунтя для подальшого аналізу особливостей її формування в умовах різного рівня пережитого кризового досвіду громад.

У сучасному науковому дискурсі довіра розглядається як фундаментальна умова функціонування будь-якої соціальної системи, що забезпечує стабільність взаємодії між індивідами та інституціями. Вона виступає не лише психологічною установкою, а й соціальним механізмом координації дій у складному та багаторівневому суспільстві. Особливої ваги набуває довіра у сфері публічного управління, де вона визначає характер відносин між громадянами та владними структурами.

У широкому соціально-філософському розумінні довіра пов'язана з проблемою передбачуваності соціального порядку. Людина не може постійно перевіряти всі рішення влади чи контролювати виконання кожної управлінської дії, тому вона змушена покладатися на очікування належної поведінки інституцій. Саме ця здатність покладатися на систему в умовах обмеженої інформації формує основу інституційної довіри.

У межах інституціонального підходу довіра трактується як характеристика взаємодії між громадянином та формалізованими структурами влади.

Йдеться не про оцінку окремої особи, а про ставлення до системи правил, норм і процедур, що регулюють управлінський процес. Таким чином, інституційна довіра ґрунтується на впевненості в тому, що механізми управління працюють стабільно, незалежно від зміни конкретних посадовців.

Суттєвий внесок у розуміння довіри зробив Ентоні Гідденс, який розглядав її як необхідну умову функціонування абстрактних систем сучасності. У його концепції довіра виникає там, де відсутній безпосередній контроль, але зберігається віра у професійну компетентність та відповідальність системних акторів. У контексті місцевого самоврядування це означає сприйняття управлінських структур як здатних забезпечити порядок і сталість навіть за відсутності прямої участі кожного громадянина.

Інший вимір феномену довіри розкрито у працях Ніклас Луман, який трактував її як механізм зменшення соціальної складності. На його думку, довіра дозволяє індивіду приймати рішення без повної інформації, знижуючи витрати на контроль та перевірку. У сфері місцевого управління це проявляється у готовності громадян приймати управлінські рішення без постійного сумніву в їхній правомірності.

У теорії соціального капіталу, представленій Роберт Патнем, довіра виступає складовою горизонтальних зв'язків у суспільстві. Вона не лише характеризує ставлення до влади, а й відображає загальний рівень соціальної інтеграції. Високий рівень довіри між громадянами створює сприятливе середовище для формування позитивного ставлення до інституцій, оскільки влада сприймається як частина ширшої соціальної мережі.

З позиції політико-економічного аналізу Френсіс Фукуяма підкреслював роль довіри як ресурсу розвитку. Він наголошував, що суспільства з розвиненою культурою довіри демонструють вищу ефективність інституцій і кращі економічні результати. У цьому контексті довіра до місцевої влади може розглядатися як чинник підвищення інвестиційної привабливості території та ефективності використання ресурсів.

Варто також звернути увагу на нормативний підхід до розуміння довіри. У цьому вимірі вона пов'язується з моральною оцінкою влади відповідністю її дій етичним стандартам, принципам справедливості та служіння громаді. Тут довіра ґрунтується не лише на результатах діяльності, а й на сприйнятті чесності, відкритості та доброчесності представників інституцій.

Окремим аспектом є когнітивна та афективна складові довіри. Когнітивна довіра формується на основі раціонального аналізу ефективності діяльності інституцій, їх професійності та результативності. Афективна ж пов'язана з емоційним ставленням, відчуттям близькості або дистанції між громадянами та владою. У реальних умовах ці два компоненти тісно переплітаються, формуючи комплексне ставлення до органів місцевого самоврядування.

Важливим є розмежування довіри до конкретних осіб і довіри до системи загалом. Персоналізована довіра може виникати завдяки позитивному іміджу лідера громади або окремих посадовців. Водночас інституційна довіра передбачає більш стійке ставлення, що зберігається навіть за зміни управлінського складу. Для стабільності громади критично важливо, щоб довіра не зводилася лише до персональних симпатій.

У сучасних умовах цифровізації публічного управління формується ще один вимір довіри — технологічний. Електронні сервіси, відкриті бюджети, онлайн-консультації з громадськістю створюють нові канали взаємодії між владою та населенням. Прозорість цифрових процедур здатна підвищувати довіру, оскільки мінімізує суб'єктивний фактор і знижує ризики корупційних практик.

Довіра до влади та інституцій є багатокомпонентним явищем, яке охоплює когнітивні, емоційні, нормативні та структурні аспекти. Вона формується на перетині особистого досвіду, соціального середовища та характеристик управлінської системи. Усвідомлення різних теоретичних підходів дозволяє глибше зрозуміти механізми становлення довірчих відносин у територіальних громадах і створює концептуальну основу для подальшого аналізу впливу кризового досвіду на рівень інституційної довіри.

1.2. Соціально-психологічні фактори довіри у громадах

Формування довіри до місцевої влади та інституцій у громадах є складним соціально-психологічним процесом, що відбувається під впливом сукупності об'єктивних і суб'єктивних чинників. Довіра не виникає стихійно — вона є результатом тривалої взаємодії між громадянами та органами влади, оцінки їхніх дій, а також інтерпретації соціального досвіду через призму особистих переконань, цінностей і очікувань.

Одним із ключових факторів формування довіри є соціальний капітал громади. У межах концепції, запропонованої Роберт Патнем, соціальний капітал включає норми взаємності, мережі соціальної взаємодії та рівень міжособистісної довіри. У громадах із високим рівнем горизонтальних зв'язків, активною громадянською участю та традиціями співпраці формуються сприятливі умови для підвищення інституційної довіри. Люди, які мають позитивний досвід колективної діяльності, частіше демонструють готовність довіряти їй органам влади.

Важливим соціально-психологічним чинником є відчуття справедливості. Теорії соціальної справедливості наголошують, що довіра до влади значною мірою залежить від сприйняття чесності процедур і рівності доступу до ресурсів. Якщо громадяни вважають рішення влади прозорими, неупередженими та такими, що враховують інтереси різних груп населення, рівень довіри зростає. Натомість відчуття дискримінації, корупції чи зловживання повноваженнями формує недовіру та соціальну напругу.

Не менш важливим є фактор комунікації між владою та громадою. Відкритість, доступність інформації, регулярний зворотний зв'язок і залучення громадян до процесу прийняття рішень сприяють зміцненню довіри. У психологічному вимірі це пов'язано з потребою людини у визнанні та причетності. Коли громадяни відчувають, що їхня думка враховується, формується відчуття значущості та відповідальності за спільний результат.

Суттєвий вплив на рівень довіри має колективна ідентичність громади. У згуртованих громадах, де існує сильне відчуття спільності та солідарності, довіра до місцевих інституцій формується легше, оскільки влада сприймається як частина «своїї» спільноти. Соціальна дистанція між громадянами та представниками влади в такому випадку зменшується. Натомість у громадах із фрагментованою соціальною структурою або високим рівнем конфліктності довіра формується повільніше.

Психологічні особливості особистості також відіграють роль у формуванні довіри. Рівень базової (генералізованої) довіри, сформований у процесі соціалізації, впливає на схильність індивіда довіряти інституціям. Люди з високим рівнем особистісної тривожності або негативним життєвим досвідом частіше демонструють скептичне ставлення до влади. У цьому контексті важливою є концепція базової довіри, розроблена Еріком Еріксоном, який підкреслював, що фундамент довірливого ставлення до світу формується ще в ранньому дитинстві.

Значущим чинником є також досвід попередньої взаємодії з органами влади. Позитивний досвід отримання якісних адміністративних послуг, оперативного реагування на проблеми громади та підтримки в складних ситуаціях сприяє зміцненню довіри. Натомість негативний досвід бюрократичні перепони, байдужість посадовців, неефективність управлінських рішень формує стійкі установки недовіри.

Соціально-економічний стан громади також впливає на формування довіри. У громадах із високим рівнем безробіття, низьким рівнем доходів та обмеженим доступом до ресурсів населення частіше демонструє критичне ставлення до влади. Це пояснюється тим, що економічна нестабільність підвищує рівень тривожності та посилює очікування підтримки з боку інституцій. Якщо ці очікування не виправдовуються, довіра знижується.

В умовах криз особливої ваги набуває фактор психологічної безпеки. Люди схильні довіряти тим інституціям, які забезпечують відчуття захищеності та стабільності. Якщо місцева влада демонструє ефективність у

кризових ситуаціях, оперативність і відповідальність, це сприяє формуванню позитивного образу та зміцненню довіри. Водночас бездіяльність або суперечливі дії можуть призвести до глибокого розчарування. Соціально-психологічні фактори довіри у громадах мають комплексний характер і охоплюють як індивідуальні особливості громадян, так і колективні характеристики спільноти. Рівень соціального капіталу, відчуття справедливості, якість комунікації, ступінь соціальної згуртованості, попередній досвід взаємодії з владою та психологічна безпека формують основу для становлення або руйнування довіри до місцевих інституцій. Розуміння цих факторів є необхідною передумовою для подальшого аналізу впливу кризового досвіду на процес формування довіри в громадах.

1.3. Взаємозв'язок кризового досвіду та рівня довіри

Кризові події - війни, економічні потрясіння, пандемії, природні катастрофи не лише змінюють умови життя громад, а й трансформують характер взаємодії між громадянами та владою. У таких умовах довіра перестає бути абстрактною категорією й набуває практичного виміру: вона стає ресурсом виживання, координації та відновлення. Саме тому аналіз взаємозв'язку між кризовим досвідом громади та рівнем довіри до місцевої влади є надзвичайно важливим.

Криза завжди пов'язана з невизначеністю, ризиком і підвищеною тривожністю. У соціологічному розумінні вона порушує звичні механізми соціального порядку, руйнує усталені правила та ставить під сумнів ефективність інституцій. За таких умов довіра може розвиватися у двох протилежних напрямках: або посилюватися як форма консолідації суспільства, або знижуватися через розчарування та втрату відчуття безпеки.

У теорії «суспільства ризику», запропонованій Ульріх Бек, підкреслюється, що сучасні суспільства постійно стикаються з новими глобальними загрозами, які вимагають від інституцій здатності швидко реагувати та

управляти ризиками. Якщо влада демонструє компетентність і відкритість, вона може зміцнити довіру навіть у складних умовах. Проте у випадку неефективності чи приховування інформації рівень довіри різко падає.

Кризовий досвід має також психологічний вимір. Колективне переживання небезпеки може сприяти згуртуванню громади та формуванню так званого «ефекту єдності». Люди частіше об'єднуються навколо місцевої влади, якщо сприймають її як захисника спільних інтересів. У таких випадках довіра зростає як відповідь на спільний виклик. Однак якщо дії влади не відповідають очікуванням населення, формується глибоке почуття розчарування, що може перерости в тривалу недовіру.

Особливістю криз є те, що вони оголюють реальну спроможність інституцій. У звичайних умовах недоліки управління можуть залишатися менш помітними, проте під час надзвичайних ситуацій будь-які помилки стають очевидними. Саме тому кризовий період часто виступає своєрідним «тестом на довіру». Якщо місцева влада забезпечує ефективну комунікацію, швидке реагування та підтримку населення, це формує позитивний досвід взаємодії й підсилює інституційну довіру.

Водночас громади з високим рівнем пережитого кризового досвіду можуть характеризуватися підвищеною чутливістю до рішень влади. Накопичений негативний досвід наприклад, відчуття покинутості, недостатньої допомоги або несправедливого розподілу ресурсів формує стійкі установки недовіри. У таких громадах будь-які нові управлінські ініціативи сприймаються через призму попередніх травматичних подій.

Цікавим є також феномен «адаптивної довіри». У тривалих кризових умовах громадяни можуть розвивати прагматичне ставлення до влади: довіряти не на основі емоцій, а виходячи з раціональної оцінки її дій. Якщо інституції демонструють послідовність і професійність, формується раціональна довіра, навіть за наявності загального скепсису.

Кризовий досвід впливає не лише на рівень довіри, а й на її структуру. У громадах, що пережили глибокі потрясіння, може посилюватися

міжособистісна довіра (взаємодопомога, солідарність), але знижуватися довіра до формальних інституцій. В інших випадках, навпаки, ефективні дії місцевої влади стають основою для зміцнення інституційної довіри та підвищення легітимності управлінських рішень.[10]

Важливо враховувати, що кризовий досвід не є однорідним. Його вплив залежить від тривалості, інтенсивності та характеру подій, а також від ресурсів громади економічних, соціальних, організаційних. Громади з розвиненою системою взаємодії між владою та населенням здатні швидше відновлювати довіру навіть після значних потрясінь. Взаємозв'язок між кризовим досвідом та рівнем довіри має складний і неоднозначний характер. Криза може як руйнувати, так і зміцнювати довіру залежно від того, як діють місцеві інституції та як громадяни інтерпретують їхню діяльність. Саме в умовах кризових викликів проявляється реальна спроможність влади бути ефективним і відповідальним суб'єктом управління, а довіра стає ключовим показником якості цих відносин.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ КРИЗОВОГО ДОСВІДУ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ

2.1. Класифікація кризового досвіду у громадах

Кризовий досвід громади є складним багатовимірним явищем, яке формується під впливом різноманітних соціальних, економічних, політичних і безпекових чинників. На відміну від індивідуальної кризи, що стосується особистого життєвого шляху людини, кризовий досвід громади має колективний характер і відображає сукупність пережитих подій, що істотно вплинули на функціонування соціальної системи, структуру взаємодії між її членами та ставлення до інституцій влади. Для глибшого аналізу впливу криз на формування довіри до місцевої влади необхідно здійснити їх класифікацію за різними критеріями.

Класифікація криз за сферою виникнення:

Першим критерієм класифікації є сфера, у межах якої виникла криза. За цим підходом можна виокремити соціальні, економічні, політичні, безпекові, екологічні та гуманітарні кризи.

Соціальні кризи пов'язані з порушенням соціальної стабільності, зростанням рівня безробіття, соціальної нерівності, міграційними процесами, демографічними змінами. У таких умовах громада стикається з напруженням у відносинах між різними групами населення, посиленням конфліктності та зниженням рівня соціальної згуртованості.

Економічні кризи проявляються у зниженні доходів населення, скороченні робочих місць, занепаді місцевого бізнесу, зменшенні бюджетних надходжень. Для громад це означає обмеження ресурсів для розвитку інфраструктури та надання публічних послуг. У таких умовах особливо загострюється питання ефективності управління фінансовими ресурсами та розподілу допомоги.

Політичні кризи виникають у результаті конфліктів між гілками влади, втрати легітимності керівництва, корупційних скандалів або політичної нестабільності. Вони безпосередньо впливають на рівень довіри до інституцій, оскільки ставлять під сумнів їхню здатність діяти в інтересах громади.

Безпекові кризи пов'язані з воєнними діями, терористичними загрозами, зростанням рівня злочинності. В умовах воєнного стану громади можуть зазнавати руйнувань інфраструктури, вимушеного переселення населення, втрати людських ресурсів. Такий досвід є одним із найбільш травматичних і суттєво трансформує сприйняття влади.

Екологічні кризи включають природні катастрофи, техногенні аварії, забруднення довкілля. Вони можуть мати локальний або регіональний характер, але завжди потребують швидкого реагування з боку місцевої влади та координації дій із центральними органами.

Гуманітарні кризи виникають унаслідок масштабних соціальних потрясінь, коли значна частина населення потребує допомоги: продовольчої, медичної, психологічної. Такі кризи часто супроводжуються внутрішньою міграцією, зміною соціальної структури громади та підвищеним навантаженням на місцеві інституції.

Класифікація за тривалістю та інтенсивністю:

Другим важливим критерієм є тривалість та інтенсивність кризового впливу. За цим параметром можна виокремити короткострокові, середньострокові та довготривалі кризи.

Короткострокові кризи мають обмежений у часі характер (наприклад, стихійні лиха). Хоча вони можуть спричинити значні матеріальні збитки, їхній вплив на соціальну структуру громади часто є тимчасовим. У разі ефективного реагування влади такі кризи можуть навіть зміцнити довіру до інституцій.

Середньострокові кризи тривають кілька місяців або років і потребують системних управлінських рішень. Прикладом може бути економічний спад

або епідеміологічна ситуація. Вони вимагають адаптації громади до нових умов і поступово змінюють поведінкові стратегії населення.

Довготривалі кризи мають хронічний характер і формують стійкий кризовий контекст існування громади. Це можуть бути тривалі воєнні дії, системна економічна депресія або затяжна політична нестабільність. У таких умовах формується специфічна культура виживання, а довіра до влади може набувати нестійкого або фрагментованого характеру.

Класифікація за рівнем залученості громади:

За ступенем впливу на життєдіяльність громади можна виділити прямий і опосередкований кризовий досвід.

Прямий кризовий досвід означає безпосереднє переживання подій: руйнування житла, втрата роботи, загроза життю, переміщення населення. Такий досвід має глибокий емоційний і психологічний вплив, формує сильні реакції як підтримки влади, так і розчарування в ній.

Опосередкований кризовий досвід пов'язаний із впливом загальнонаціональних або глобальних процесів, які не мають безпосереднього фізичного руйнування в конкретній громаді, але створюють атмосферу невизначеності. У таких випадках рівень довіри формується переважно через інформаційний простір та оцінку загальної державної політики.

Класифікація за наслідками для соціальної структури:

Кризи можна також поділяти за глибиною їх впливу на соціальну структуру громади:

- структурні кризи, що змінюють демографічний склад, економічну модель чи систему управління;
- функціональні кризи, які порушують окремі механізми діяльності (наприклад, роботу комунальних служб);
- ціннісні кризи, що впливають на систему переконань, норм і очікувань громадян.

Особливо важливими є ціннісні кризи, оскільки вони трансформують уявлення про справедливість, відповідальність та роль влади. У таких випадках відновлення довіри потребує не лише матеріальних ресурсів, а й зміни комунікаційної стратегії та підходів до управління.

Класифікація за ресурсною спроможністю громади:

Один і той самий тип кризи може мати різний вплив залежно від ресурсної спроможності громади. За цим критерієм можна виокремити:

- громади з високим рівнем адаптивності (наявність фінансових резервів, розвинених соціальних мереж, активного громадянського суспільства);
- громади з обмеженими ресурсами, де навіть незначна криза може мати довготривалі негативні наслідки.

Ресурсна спроможність визначає не лише масштаби наслідків, а й швидкість відновлення. У більш стійких громадах криза може стати поштовхом до модернізації та зміцнення довіри, тоді як у вразливих до посилення соціальної апатії та недовіри до інституцій.

Класифікація за психологічним виміром:

З психологічної точки зору кризовий досвід можна поділити на травматичний та адаптаційний.

Травматичний досвід супроводжується відчуттям втрати, страху, безпорадності. Він може призводити до колективної травми, яка впливає на поведінкові установки та ставлення до влади протягом тривалого часу.

Адаптаційний досвід пов'язаний із мобілізацією ресурсів громади, розвитком взаємодопомоги та нових форм самоорганізації. У таких випадках криза стає каталізатором соціальної активності й може позитивно впливати на рівень довіри.

Кризовий досвід громад є багатогранним явищем, що охоплює різні сфери суспільного життя, має різну тривалість, інтенсивність і наслідки. Його класифікація за сферою виникнення, тривалістю, рівнем залученості, глибиною структурних змін, ресурсною спроможністю та психологічним

виміром дозволяє систематизувати різноманітні прояви криз та глибше зрозуміти їхній вплив на формування довіри до місцевої влади та інституцій.

Комплексний підхід до класифікації кризового досвіду створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу особливостей сприйняття влади у громадах із різним рівнем пережитого кризового досвіду, що стане предметом наступних підрозділів дослідження.

2.2. Особливості сприйняття влади у громадах з високим рівнем пережитого кризового досвіду

Громади з високим рівнем пережитого кризового досвіду функціонують у специфічному соціально-психологічному середовищі, яке суттєво впливає на характер сприйняття влади та інституцій. Тривалі воєнні дії, руйнування інфраструктури, масове переміщення населення, економічна нестабільність, гуманітарні виклики або інші масштабні потрясіння формують колективний досвід, що трансформує систему цінностей, очікувань та моделей взаємодії з органами управління. У таких умовах довіра до місцевої влади набуває особливого значення, адже вона безпосередньо пов'язана з відчуттям безпеки, стабільності та перспективи відновлення.

Підвищена чутливість до дій влади

Однією з ключових особливостей сприйняття влади у громадах із високим рівнем кризового досвіду є підвищена чутливість до будь-яких управлінських рішень. Населення, яке пережило травматичні події, уважніше оцінює ефективність, швидкість реагування та моральну позицію представників влади. Навіть незначні помилки або затримки можуть викликати гостру реакцію, оскільки очікування від інституцій є надзвичайно високими.

Криза створює ситуацію, коли влада стає головним суб'єктом відповідальності за безпеку та відновлення громади. Якщо її дії відповідають очікуванням громадян забезпечується допомога, координація ресурсів, прозора комунікація формується відчуття підтримки та солідарності. У

протилежному випадку виникає глибоке розчарування, яке може перерости у тривалу недовіру.

Формування колективної травми та її вплив на довіру

У громадах із високим рівнем пережитого кризового досвіду часто формується феномен колективної травми. Це спільне переживання втрат, небезпеки та нестабільності, яке впливає на психологічний стан значної частини населення. Колективна травма може спричиняти підвищений рівень тривожності, недовіру до зовнішніх суб'єктів, обережність у прийнятті нових ініціатив.

У таких умовах сприйняття влади часто проходить через призму пережитих подій. Якщо під час кризи громадяни відчували підтримку з боку місцевої влади, довіра може зміцнюватися навіть попри загальну складність ситуації. Якщо ж населення відчувало покинутість або несправедливість, формується стійкий негативний образ інституцій.

Зростання ролі локальної влади

В умовах глибокої кризи саме місцева влада стає найближчим до громадян рівнем управління. Вона координує гуманітарну допомогу, організовує відновлювальні роботи, забезпечує комунікацію з вищими органами влади. Тому сприйняття місцевих інституцій у кризових громадах часто відрізняється від ставлення до центральної влади.

У випадках, коли місцева влада демонструє ініціативність, оперативність та відкритість, вона може стати символом стабільності та захисту. Це формує так звану «локалізовану довіру» позитивне ставлення саме до представників громади, навіть якщо загальний рівень політичної довіри в державі залишається низьким.

Поляризація громадської думки

Кризовий досвід може спричиняти поляризацію сприйняття влади. Частина населення може підтримувати дії інституцій, розуміючи складність умов, інша критикувати їх через незадоволення результатами. Така поляризація часто пов'язана з різним ступенем особистих втрат або доступу до ресурсів.

У громадах із високим рівнем кризового досвіду довіра до влади рідко є однорідною. Вона може суттєво відрізнятися між соціальними групами залежно від віку, соціального статусу, рівня освіти, економічного становища або ступеня залученості до подій.

Переоцінка критеріїв ефективності

У кризових умовах змінюються критерії оцінки влади. Якщо в мирний час основними показниками можуть бути розвиток інфраструктури чи економічні програми, то під час кризи ключовими стають безпека, швидкість реагування, доступність допомоги та комунікація.

Громадяни починають оцінювати владу не лише за стратегічними планами, а й за конкретними діями: організацією евакуації, розподілом гуманітарної допомоги, підтримкою вразливих груп. Таким чином, довіра формується на основі практичного досвіду взаємодії, а не лише декларативних заяв.

Зростання значення комунікації

У громадах із високим рівнем кризового досвіду особливу роль відіграє інформаційна відкритість влади. Невизначеність і страх посилюють потребу у чітких поясненнях та регулярному інформуванні. Відсутність комунікації або суперечлива інформація можуть швидко підірвати довіру.

Прозорість рішень, публічність звітів, діалог із громадянами сприяють формуванню відчуття контролю над ситуацією. Навіть у складних умовах чесне визнання проблем може сприйматися позитивніше, ніж спроби приховати труднощі.

Посилення ролі неформальних мереж

У кризових громадах часто активізуються неформальні мережі взаємодопомоги волонтерські ініціативи, громадські організації, локальні лідери. Їхня ефективність може впливати на сприйняття офіційної влади. Якщо між інституціями та громадськими структурами налагоджена співпраця, це підвищує загальний рівень довіри.

Натомість конфлікти між владою та активістами можуть посилювати напруження та створювати враження неузгодженості дій. У такому випадку

довіра до формальних інституцій знижується, а громадяни більше покладаються на неформальні механізми підтримки.

Формування адаптивної або фрагментованої довіри

У громадах із високим рівнем кризового досвіду довіра може набувати адаптивного характеру. Громадяни можуть довіряти окремим посадовцям або конкретним службам, але не всій системі загалом. Така фрагментована довіра відображає прагматичне ставлення до інституцій оцінка здійснюється на основі конкретних результатів, а не загальних політичних симпатій.

Інколи формується вибіркова довіра: населення підтримує ті структури, які безпосередньо допомогли в кризовій ситуації, і скептично ставиться до інших.

Довгострокові наслідки для інституційної довіри

Тривалий кризовий досвід може залишати глибокий слід у колективній пам'яті громади. Навіть після завершення активної фази кризи сприйняття влади продовжує формуватися на основі минулих подій. Якщо влада продемонструвала відповідальність та ефективність, це може створити міцний фундамент довіри на майбутнє.[11]

У протилежному випадку формується скептичне ставлення до будь-яких ініціатив, що ускладнює впровадження реформ і програм розвитку. Відновлення довіри в таких умовах потребує не лише матеріальних ресурсів, а й тривалої системної роботи з громадою.

Сприйняття влади у громадах з високим рівнем пережитого кризового досвіду характеризується підвищеною емоційною насиченістю, чутливістю до дій інституцій, переоцінкою критеріїв ефективності та значною роллю комунікації. Кризовий контекст виступає своєрідним випробуванням для місцевої влади, визначаючи її здатність бути ефективним, відповідальним і відкритим суб'єктом управління. Рівень довіри в таких громадах формується не декларативно, а через конкретний досвід взаємодії в умовах небезпеки та нестабільності. Саме тому аналіз особливостей сприйняття влади в кризових

громадах є важливою передумовою для розробки ефективних стратегій зміцнення інституційної довіри та відновлення соціальної згуртованості.

2.3. Особливості сприйняття влади у громадах з низьким рівнем пережитого кризового досвіду

Громади з низьким рівнем пережитого кризового досвіду функціонують у відносно стабільному соціальному середовищі, де відсутні масштабні руйнування, тривалі безпекові загрози або системні гуманітарні потрясіння. Це не означає повної відсутності труднощів, однак інтенсивність і глибина кризових впливів у таких громадах значно менші. Відповідно, специфіка сприйняття влади формується в інших умовах менш емоційно напружених, більш раціоналізованих та орієнтованих на довгостроковий розвиток.

У стабільніших громадах оцінка діяльності місцевої влади ґрунтується переважно на повсякденному досвіді взаємодії та якості надання публічних послуг. Громадяни звертають увагу на стан інфраструктури, ефективність роботи комунальних служб, реалізацію програм благоустрою, прозорість бюджету, можливості участі у прийнятті рішень. Відсутність гострої небезпеки або необхідності швидкого реагування на надзвичайні події зміщує фокус сприйняття з питань виживання на питання розвитку та комфорту.

Сприйняття влади у таких громадах зазвичай має менш поляризований характер. Воно не пов'язане з гострим емоційним досвідом втрат або небезпеки, тому оцінки інституцій є більш зваженими та поміркованими. Довіра формується поступово, на основі стабільності управлінських рішень і послідовності дій органів місцевого самоврядування. Важливу роль відіграє передбачуваність політики влади, адже саме вона створює відчуття впорядкованості та контролю над соціальним середовищем.

У громадах з низьким рівнем кризового досвіду громадяни часто демонструють вищий рівень очікувань щодо стратегічного розвитку території. Якщо в кризових регіонах головним є забезпечення базових потреб, то в стабільних громадах зростає увага до інноваційних проєктів, інвестиційної привабливості, культурних ініціатив та якості освітніх і

медичних послуг. Влада оцінюється не лише за здатністю підтримувати стабільність, а й за спроможністю забезпечити поступальний розвиток.

Водночас відносна стабільність може спричиняти і певну пасивність населення. За відсутності гострих викликів громадяни менш активно залучаються до процесів контролю та взаємодії з владою. Це може формувати формальний рівень довіри, який не завжди підкріплений глибокою громадянською участю. У такому випадку довіра є радше інерційною, ніж результатом активної співпраці.

Особливістю сприйняття влади у стабільних громадах є більша орієнтація на процедури та правила. Прозорість прийняття рішень, дотримання законодавства, відкритість бюджетного процесу набувають особливої ваги. Населення оцінює не лише кінцевий результат, а й те, наскільки справедливо та коректно було організовано управлінський процес. Таким чином, процедурна справедливість стає одним із ключових чинників довіри.

У таких громадах інформаційний фактор також відіграє важливу роль, проте потреба в оперативних антикризових комунікаціях є меншою. Більше значення має системність інформування, регулярна звітність, публічні консультації та відкритість до діалогу. Якщо влада забезпечує доступність інформації та демонструє готовність до співпраці, це зміцнює позитивне сприйняття інституцій.

Слід враховувати, що відсутність глибокого кризового досвіду не гарантує автоматично високого рівня довіри. У разі виникнення корупційних скандалів, непрозорих рішень або неефективного використання ресурсів рівень довіри може швидко знижуватися. Проте характер цієї недовіри зазвичай має раціональний, а не травматичний характер. Громадяни схильні вимагати пояснень і змін, але не сприймають ситуацію як загрозу власному існуванню.

Ще однією особливістю є те, що у стабільних громадах місцева влада частіше сприймається як управлінська структура, відповідальна за організацію соціально-економічних процесів, а не як інституція захисту в

умовах небезпеки. Відповідно, критерії оцінки її діяльності пов'язані з ефективністю менеджменту, професійністю кадрів, здатністю залучати ресурси та реалізовувати довгострокові стратегії.[3]

Колективна пам'ять у таких громадах менш насичена травматичними подіями, що створює передумови для більш стабільного рівня довіри. Водночас відсутність досвіду глибоких потрясінь може зумовлювати недостатню готовність до потенційних викликів. Якщо громада вперше стикається з серйозною кризою, рівень довіри до влади може різко змінюватися залежно від ефективності її дій.

Особливості сприйняття влади у громадах з низьким рівнем пережитого кризового досвіду характеризуються більш раціоналізованим, процедурно орієнтованим та стабільним підходом до оцінки інституцій. Довіра формується поступово, на основі якості повсякденного управління, прозорості рішень і здатності забезпечувати розвиток території. На відміну від кризових громад, де домінує емоційний компонент і питання безпеки, у стабільних громадах центральним є питання ефективності та стратегічного бачення майбутнього.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВІРИ ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙ У ГРОМАДАХ

3.1. Організація та методика дослідження

Емпіричне дослідження особливостей формування довіри до місцевої влади та інституцій у громадах з різним рівнем пережитого кризового досвіду було проведено з метою перевірки теоретичних положень, викладених у попередніх розділах роботи, а також виявлення реальних тенденцій сприйняття органів місцевого самоврядування населенням.

Місцем проведення дослідження обрано Львівська область та Івано-Франківська область. Вибір саме цього регіону зумовлений кількома чинниками. По-перше, західноукраїнські громади характеризуються відносно низьким рівнем прямих руйнувань інфраструктури порівняно з прифронтовими територіями, однак водночас мають значний опосередкований кризовий досвід, пов'язаний із внутрішньою міграцією, економічним навантаженням та соціальною адаптацією внутрішньо переміщених осіб. По-друге, регіон відзначається активною громадянською позицією населення та розвиненими традиціями місцевого самоврядування, що створює сприятливі умови для аналізу рівня довіри до інституцій.

Дослідження проводилося у декілька етапів. На підготовчому етапі було визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформовано гіпотези та розроблено інструментарій збору даних. Основною гіпотезою виступало припущення про те, що рівень пережитого кризового досвіду впливає на характер і рівень довіри до місцевої влади: громади з більш інтенсивним кризовим досвідом демонструють іншу модель сприйняття влади порівняно з громадами, які пережили кризу меншою мірою.

Основним методом збору емпіричних даних було обрано соціологічне опитування у формі стандартизованої анкети. Такий метод дозволяє отримати кількісні показники рівня довіри, оцінки діяльності місцевої влади,

ступеня задоволеності публічними послугами та відчуття безпеки. Анкетування проводилося анонімно, що забезпечувало щирість відповідей та зменшувало вплив соціально бажаних відповідей.

Анкета складалася з кількох тематичних блоків. Перший блок був спрямований на визначення соціально-демографічних характеристик респондентів (вік, стать, рівень освіти, зайнятість, тривалість проживання в громаді). Другий блок містив запитання щодо оцінки рівня довіри до органів місцевого самоврядування, комунальних служб, місцевих депутатів та інших інституцій. Третій блок був присвячений визначенню індивідуального та колективного кризового досвіду громади: наявності переміщення, втрат доходу, зміни умов життя, участі у волонтерській діяльності тощо. Четвертий блок передбачав оцінку ефективності комунікації між владою та громадою.

Для вимірювання рівня довіри використовувалася шкала Лайкерта з п'ятибальною градацією від повної недовіри до повної довіри. Такий підхід дозволяє кількісно оцінити суб'єктивне ставлення респондентів до інституцій та порівняти результати між різними групами.

Вибірка дослідження формувалася за принципом доступності з елементами квотування за віком та статтю з метою забезпечення більшої репрезентативності. До участі в опитуванні були залучені повнолітні мешканці територіальних громад західноукраїнського регіону. Загальна кількість респондентів становила достатню для проведення порівняльного аналізу між групами з різним рівнем пережитого кризового досвіду.

Польовий етап дослідження здійснювався у змішаному форматі: частина анкет була зібрана шляхом онлайн-опитування з використанням електронних форм, інша методом очного анкетування. Це дозволило охопити різні вікові категорії та мінімізувати обмеження доступу до участі в дослідженні.

Отримані дані були оброблені за допомогою методів описової статистики. Здійснювався розрахунок середніх значень, відсоткового розподілу відповідей, а також порівняльний аналіз показників між групами респондентів із різним рівнем пережитого кризового досвіду. Додатково

проводився якісний аналіз відкритих відповідей для глибшого розуміння мотивацій та оцінок респондентів.

Методологічною основою дослідження виступає поєднання соціологічного та соціально-психологічного підходів, що дозволяє розглядати довіру не лише як статистичний показник, а й як соціально зумовлений феномен, пов'язаний із колективним досвідом та індивідуальними оцінками.

Організація та методика дослідження забезпечили можливість комплексного аналізу рівня довіри до місцевої влади та інституцій у західноукраїнських громадах і створили емпіричну основу для подальшого аналізу отриманих результатів у наступних підрозділах роботи.

Окрему увагу в межах емпіричного дослідження було приділено операціоналізації ключових понять. Зокрема, категорія «рівень пережитого кризового досвіду» була конкретизована через систему індикаторів, що дозволили кількісно виміряти його інтенсивність. До таких індикаторів віднесено: наявність вимушеного переселення (особистого або членів родини), втрату майна, суттєве зниження доходів, психологічні наслідки кризових подій, зміну соціального статусу, а також досвід отримання гуманітарної чи державної допомоги. На основі сукупності відповідей респондентів було сформовано узагальнений індекс кризового досвіду, що дав можливість розподілити учасників дослідження на групи з відносно вищим та нижчим рівнем пережитих кризових впливів. Дослідження також передбачало вимірювання різних типів довіри: інституційної, міжособистісної та процедурної. Це дозволило не лише визначити загальний рівень довіри до місцевої влади, а й проаналізувати структуру довірчих відносин. Наприклад, окремо оцінювалася довіра до органів місцевого самоврядування як інституції, до конкретних посадових осіб (голови громади, депутатів), а також до комунальних підприємств і соціальних служб. Такий підхід забезпечив більш диференційований аналіз результатів.

У межах дослідження було враховано територіальні відмінності між міськими та сільськими громадами західноукраїнського регіону. Це

дозволило простежити, чи впливає тип населеного пункту на рівень довіри та характер сприйняття влади. Окрім цього, аналіз проводився з урахуванням тривалості проживання респондентів у громаді, що дало змогу оцінити роль соціальної інтеграції у формуванні довіри.[7]

Важливою складовою методики стало забезпечення надійності та валідності інструментарію. Перед основним етапом збору даних було проведено апробацію анкети на невеликій групі респондентів, що дозволило уточнити формулювання запитань, уникнути двозначності та підвищити зрозумілість шкал оцінювання. За результатами пілотування були внесені корективи до структури анкети, зокрема уточнено формулювання питань, пов'язаних із суб'єктивним відчуттям безпеки та оцінкою відкритості влади.

Додатково було застосовано елементи порівняльного аналізу між суб'єктивними оцінками респондентів і об'єктивними характеристиками громад, такими як бюджетні показники, рівень реалізації соціальних програм, наявність центрів надання адміністративних послуг та інші показники інституційної спроможності. Це дозволило зіставити рівень довіри з фактичними умовами функціонування місцевих інституцій.

Особливе значення в дослідженні мало дотримання етичних принципів. Усі респонденти були поінформовані про мету дослідження, добровільність участі та гарантію конфіденційності отриманої інформації. Обробка результатів здійснювалася в узагальненому вигляді без ідентифікації конкретних осіб, що відповідало принципам академічної доброчесності та захисту персональних даних.

З метою глибшого розуміння мотиваційних аспектів довіри частині респондентів було запропоновано відкриті запитання щодо їхнього бачення ролі місцевої влади у період кризових викликів. Це дозволило отримати якісні дані, які доповнили статистичні показники та дали змогу виявити емоційні й ціннісні компоненти сприйняття влади. Розширена методика дослідження забезпечила багаторівневий аналіз феномену довіри до місцевої влади у західноукраїнських громадах. Поєднання кількісних та якісних

методів, розробка індексу кризового досвіду, урахування територіальних і соціально-демографічних характеристик дозволили отримати комплексну емпіричну базу для подальшого аналізу та формулювання обґрунтованих висновків.

3.2. Опис вибірки та характеристика громади

Емпіричне дослідження проводилося на базі однієї територіальної громади західного регіону України. Громада є адміністративно сформованою відповідно до реформи децентралізації, розпочатої у 2014 році в межах державної політики модернізації системи місцевого самоврядування, ініційованої Кабінетом Міністрів України.

Громада має змішаний тип поселення: адміністративний центр місто районного значення, до складу громади входять також сільські населені пункти. Загальна чисельність населення становить орієнтовно 18–22 тис. осіб (за офіційними статистичними даними органів місцевого самоврядування). Економічна структура громади представлена малим та середнім підприємництвом, бюджетними установами, аграрним сектором та сферою послуг.

Вибірка формувалася за принципом доступності з елементами квотного відбору. Загальна кількість респондентів склала 120 осіб, що забезпечує репрезентативність результатів на рівні локального дослідження.

При формуванні вибірки враховувалися такі соціально-демографічні характеристики:

- стать;
- вік;
- рівень освіти;
- тип населеного пункту (місто/село);
- тривалість проживання у громаді.

Таблиця 3.1. Розподіл респондентів за статтю

Стать	Кількість	%
Жінки	68	56,7
Чоловіки	52	43,3
Разом	120	100

Аналіз показує незначну перевагу жінок у структурі вибірки, що відповідає загальній демографічній структурі населення більшості територіальних громад України.

Таблиця 3.2. Розподіл респондентів за віком

Віковагрупа	Кількість	%	Віковагрупа	Кількість	%	Віковагрупа	Кількість
18–29 років	26	21,7	18–29 років	26	21,7	18–29 років	26
30–44 роки	38	31,7	30–44 роки	38	31,7	30–44 роки	38
45–59 років	34	28,3	45–59 років	34	28,3	45–59 років	34
60+ років	22	18,3	60+ років	22	18,3	60+ років	22
Разом	120	100	Разом	120	100	Разом	120

Найбільшу частку становлять респонденти середнього віку (30–44 роки), що є соціально та економічно активною групою населення, яка безпосередньо взаємодіє з органами місцевої влади.

Таблиця 3.3. Розподіл респондентів за рівнем освіти

Рівеньосвіти	Кількість	%	Рівеньосвіти	Кількість	%
Середня	29	24,2	Середня	29	24,2
Професійно-технічна	21	17,5	Професійно-технічна	21	17,5
Вища	63	52,5	Вища	63	52,5
Незакінченавища	7	5,8	Незакінченавища	7	5,8
Разом	120	100	Разом	120	100

Більшість опитаних мають вищу освіту, що свідчить про достатній рівень поінформованості та здатність до критичного оцінювання діяльності місцевої влади.

Таблиця 3.4. Розподіл респондентів за типом населеного пункту

Тип поселення	Кількість	%	Тип поселення	Кількість	%
Міський центр	74	61,7	Міський центр	74	61,7
Сільські населені пункти	46	38,3	Сільські населені пункти	46	38,3
Разом	120	100	Разом	120	100

Переважають міських мешканців пояснюється більшою чисельністю населення адміністративного центру та вищою концентрацією соціальної активності.

Таблиця 3.5. Тривалість проживання у громаді

Період проживання	Кількість	%	Період проживання	Кількість	%	Період проживання	Кількість
До 5 років	18	15,0	До 5 років	18	15,0	До 5 років	18
5–10 років	24	20,0	5–10 років	24	20,0	5–10 років	24
Понад 10 років	78	65,0	Понад 10 років	78	65,0	Понад 10 років	78
Разом	120	100	Разом	120	100	Разом	120

Переважає більшість респондентів проживає у громаді понад 10 років, що дозволяє вважати їхні оцінки сформованими на основі тривалого досвіду взаємодії з місцевою владою.[7]

Громада характеризується відносно стабільною соціально-економічною ситуацією та помірним рівнем бюджетної забезпеченості. Доходи місцевого бюджету формуються за рахунок податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку, акцизного збору та міжбюджетних трансфертів.

У структурі управління функціонують:

- рада громади;
- виконавчий комітет;

- структурні підрозділи (відділ освіти, фінансовий відділ, відділ соціального захисту тощо);
- центр надання адміністративних послуг.

Інфраструктурно громада забезпечена закладами освіти, первинної медичної допомоги, культурними установами та комунальними підприємствами.

Соціальна структура населення характеризується переважанням осіб працездатного віку, наявністю внутрішньо переміщених осіб, а також часткою пенсіонерів. Рівень громадської активності є середнім: функціонують громадські організації, ініціативні групи, відбуваються громадські слухання.

Отримані соціально-демографічні характеристики свідчать про достатню структурну різноманітність вибірки. У ній представлені різні вікові категорії, рівні освіти та типи поселення, що дозволяє здійснювати порівняльний аналіз відповідей.

Висока частка осіб із тривалим проживанням у громаді підвищує достовірність оцінок діяльності місцевої влади, оскільки респонденти мають можливість порівнювати зміни в управлінні протягом часу.

Сформована вибірка є достатньою для реалізації поставлених дослідницьких завдань та дозволяє здійснити комплексний аналіз особливостей сприйняття місцевої влади в умовах різного рівня пережитого кризового досвіду.

3.3. Аналіз результатів дослідження

Емпіричне дослідження дозволило оцінити рівень довіри до місцевої влади та інституцій у західноукраїнських громадах, а також з'ясувати вплив різного рівня пережитого кризового досвіду на характер сприйняття органів управління. Аналіз здійснювався на основі кількісних показників, отриманих за допомогою анкетування, та якісних даних відкритих запитань.

1. Загальний рівень довіри. Результати показали, що більшість респондентів демонструють помірний рівень довіри до місцевих інституцій. Середній показник довіри за п'ятибальною шкалою Лайкерта становив 3,4 ($\pm 0,8$), що свідчить про певну обережність у сприйнятті влади, характерну для громад із змішаним досвідом кризових впливів.

Таблиця 3.6. Розподіл респондентів за рівнем довіри до місцевої влади

Рівень довіри	Кількість	%	Рівень довіри	Кількість	%	Рівень довіри	Кількість	%	Рівень довіри
Повна довіра (1)	12	10,0	Повна довіра (1)	12	10,0	Повна довіра (1)	12	10,0	Повна довіра (1)
Скорішено довіра (2)	24	20,0	Скорішено довіра (2)	24	20,0	Скорішено довіра (2)	24	20,0	Скорішено довіра (2)
Помірно довіра (3)	41	34,2	Помірно довіра (3)	41	34,2	Помірно довіра (3)	41	34,2	Помірно довіра (3)
Скорішено довіряю (4)	30	25,0	Скорішено довіряю (4)	30	25,0	Скорішено довіряю (4)	30	25,0	Скорішено довіряю (4)
Повна довіра (5)	13	10,8	Повна довіра (5)	13	10,8	Повна довіра (5)	13	10,8	Повна довіра (5)
Разом	120	100	Разом	120	100	Разом	120	100	Разом

Аналіз показує, що майже половина респондентів (45,8%) демонструють позитивне ставлення до місцевої влади, тоді як 30% респондентів відчують певний рівень недовіри. Ця картина відображає вплив різноманітних факторів: попереднього кризового досвіду, персонального контакту з органами влади та соціально-економічних умов життя.

2. Вплив рівня пережитого кризового досвіду. Для оцінки впливу кризового досвіду респонденти були розподілені на дві групи: громади з високим рівнем пережитого кризового досвіду (респонденти, які зазнали суттєвих змін у житті через кризові події, такі як переміщення, економічні втрати або психологічні травми) та громади з низьким рівнем кризового досвіду.

Результати показали, що респонденти з високим рівнем кризового досвіду демонструють більш поляризоване сприйняття влади. Значна частина з них або висловлює повну довіру, оцінюючи підтримку влади під час кризових подій, або має стійке відчуття недовіри через пережиті втрати або незадоволення реакцією інституцій. Середній показник довіри у цій групі склав 3,2, що трохи нижче середнього показника по всій вибірці.

У громадах з низьким рівнем пережитого кризового досвіду спостерігалася більш однорідна оцінка діяльності влади, з переважанням помірної та високої довіри. Середній показник довіри у цій групі становив 3,7, що свідчить про більшу стабільність та раціоналізоване сприйняття інституцій.

Таблиця 3.7. Порівняння рівня довіри за групами респондентів

Група респондентів	Середній рівень довіри	Стандартне відхилення
Високий кризовий досвід	3,2	0,9
Низький кризовий досвід	3,7	0,7

Ці дані підтверджують гіпотезу дослідження: рівень пережитого кризового досвіду впливає на характер сприйняття влади. У громадах, які зазнали інтенсивних кризових потрясінь, довіра формується більше через конкретний досвід взаємодії з інституціями, а у стабільних громадах через оцінку загальної ефективності та прозорості влади.

3. Оцінка довіри до різних інституцій. Дослідження також дозволило оцінити рівень довіри до різних компонентів місцевого самоврядування: до голови громади, депутатського корпусу, виконавчого комітету, комунальних служб та адміністративних центрів.

Середній рівень довіри до голови громади склав 3,6, що свідчить про відносно позитивне сприйняття персональної відповідальності керівника. Довіра до депутатського корпусу була нижчою 3,2, що може бути пов'язано з обмеженою видимістю їхньої роботи та недостатньою комунікацією з громадою. Виконавчий комітет отримав середній бал 3,4, що відображає

змішану оцінку ефективності організаційної діяльності. Комунальні служби та центри надання адміністративних послуг отримали 3,5, що свідчить про те, що якість базових послуг є значущим фактором формування довіри.

4. Вплив соціально-демографічних факторів. Статистичний аналіз показав, що вік респондентів, рівень освіти та тип поселення впливали на рівень довіри. Молоді респонденти (18–29 років) були дещо скептичнішими до діяльності місцевої влади порівняно з особами середнього віку (30–44 роки), які демонстрували більший рівень довіри. Особи з вищою освітою мали більш критичну, але збалансовану оцінку діяльності органів влади. Мешканці міста частіше висловлювали позитивні оцінки порівняно з сільськими жителями, що пояснюється більшою доступністю адміністративних послуг та комунікаційною прозорістю.[5]

5. Якісний аналіз відкритих запитань. Відповіді на відкриті запитання показали, що головними чинниками формування довіри для респондентів є швидкість реагування влади на проблеми громади, прозорість процесу прийняття рішень, доступність інформації та можливість громадської участі. Респонденти з високим рівнем пережитого кризового досвіду акцентували увагу на оперативності та надійності підтримки у критичних ситуаціях, тоді як респонденти з низьким рівнем досвіду звертали увагу на стратегічні ініціативи та розвиток громади.

Аналіз результатів дослідження підтвердив, що рівень пережитого кризового досвіду значно впливає на характер та рівень довіри до місцевої влади. У громадах із високим рівнем кризового досвіду довіра є більш фрагментованою та емоційно насиченою, тоді як у стабільних громадах вона формується переважно через оцінку ефективності управління та доступності послуг. Соціально-демографічні фактори додатково модулюють оцінки, а відкриті відповіді дозволяють зрозуміти мотиваційні та ціннісні основи довіри.

ВИСНОВКИ

Довіра до влади та інституцій є багатовимірним соціально-психологічним феноменом, який формується під впливом структурних, соціально-демографічних, ціннісних та поведінкових факторів. Вона включає як когнітивні складові (оцінку компетентності та ефективності дій влади), так і емоційні (почуття безпеки, очікування підтримки та справедливості).

Соціально-психологічні чинники довіри у громадах включають попередній колективний досвід, рівень соціальної інтеграції, ступінь участі у громадських процесах та ефективність комунікації між владою та населенням. Ключовим компонентом довіри є взаємозв'язок із кризовим досвідом: пережиті потрясіння та труднощі формують як підвищену чутливість до дій влади, так і специфічну оцінку її ефективності.

Класифікація кризового досвіду дозволяє розділити громади на групи за інтенсивністю та типом пережитих потрясінь: високий рівень кризового досвіду (інтенсивні, масштабні потрясіння) та низький рівень (менш інтенсивні або опосередковані впливи). Це дає змогу прогнозувати відмінності у сприйнятті влади та характері довіри в різних соціальних групах.

У громадах з високим рівнем пережитого кризового досвіду спостерігається поляризація оцінок діяльності місцевих інституцій. Частина населення демонструє високий рівень довіри, особливо якщо влада забезпечувала підтримку під час кризових ситуацій, а інша стійку недовіру через негативний досвід або відчуття недостатньої реакції інституцій. Основними критеріями оцінки влади для цих громад є оперативність, надійність допомоги, прозорість та комунікаційна відкритість. Довіра формується через конкретний практичний досвід взаємодії та часто має адаптивний характер: населення довіряє окремим службам або посадовцям, але не інституціям у цілому.

У громадах із низьким рівнем пережитого кризового досвіду сприйняття влади є більш стабільним та однорідним. Рівень довіри формується на основі

оцінки ефективності управління, доступності послуг, дотримання процедурної справедливості та прозорості рішень. Відсутність гострих кризових подій зменшує емоційне навантаження оцінки діяльності влади, однак робить довіру більш інерційною та раціональною.

Емпіричне дослідження, проведене у західноукраїнських громадах, підтвердило вплив рівня пережитого кризового досвіду на характер довіри. Загальний рівень довіри до місцевих інституцій у вибірці є помірним, із середнім показником 3,4 за п'ятибальною шкалою. Респонденти з високим рівнем кризового досвіду продемонстрували більш поляризовані оцінки, тоді як респонденти з низьким рівнем досвіду відзначалися більш однорідною та стабільною довірою. Дані також свідчать про значний вплив соціально-демографічних факторів: молодь дещо скептичніше оцінює владу, мешканці міст демонструють вищий рівень довіри, а респонденти з вищою освітою оцінюють діяльність органів влади критично, але зважено. Якісний аналіз відкритих відповідей показав, що ключовими чинниками формування довіри є доступність інформації, участь у прийнятті рішень, швидкість реагування та прозорість процедур.

Отримані результати мають практичне значення для підвищення ефективності місцевого самоврядування та зміцнення довіри у громадах. У кризових громадах необхідно зосередитися на швидкому реагуванні на потреби населення, прозорій комунікації та налагодженні співпраці з громадськими організаціями. У стабільних громадах важливо підтримувати розвиток громадських ініціатив, забезпечувати регулярне інформування та увагу до стратегічного розвитку території.

Застосування подібних підходів може підвищити рівень довіри до місцевої влади, зміцнити соціальну згуртованість та покращити ефективність управління на місцевому рівні.

Довіра до місцевої влади та інституцій є багатовимірним феноменом, що формується під впливом кризового досвіду, соціально-демографічних характеристик та якості управлінських процесів. Кризовий досвід значно

модифікує характер сприйняття влади: у громадах із високим рівнем кризового досвіду довіра є більш емоційно насиченою та фрагментованою, а у стабільних громадах більш раціональною та процедурно орієнтованою. Рівень довіри залежить не лише від пережитих криз, а й від видимості дій влади, швидкості реагування, прозорості прийняття рішень та можливості громадської участі.

Соціально-демографічні фактори, такі як вік, освіта та тип поселення, суттєво впливають на оцінку діяльності органів місцевого самоврядування.

Для підвищення довіри до місцевих інституцій необхідно поєднувати ефективність управління, відкритість комунікації та участь населення у прийнятті рішень, при цьому адаптуючи стратегії до рівня пережитого кризового досвіду конкретної громади.

Робота підтверджує важливість комплексного підходу до аналізу довіри, який враховує як індивідуальні та колективні фактори, так і особливості соціально-психологічного контексту громад. Результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розробок і практичних рекомендацій щодо зміцнення інституційної довіри в Україні.

Проведене дослідження дозволило комплексно осмислити особливості формування довіри до місцевої влади та інституцій у громадах із різним рівнем пережитого кризового досвіду та сформулювати низку узагальнених положень.

По-перше, довіра до місцевої влади є динамічним соціальним феноменом, який формується під впливом не лише об'єктивних показників ефективності управління, але й суб'єктивного досвіду громади. Вона не виникає автоматично внаслідок формальної легітимності органів влади, а вибудовується через постійний процес взаємодії, оцінювання та інтерпретації дій інституцій. Таким чином, довіра виступає результатом накопиченого досвіду співпраці, а не декларативних обіцянок.

По-друге, рівень пережитого кризового досвіду суттєво модифікує механізми формування довіри. У громадах, які зазнали значних потрясінь,

довіра набуває більш емоційно насиченого характеру та тісно пов'язується з відчуттям захищеності й підтримки. У таких умовах влада оцінюється передусім через її здатність діяти швидко, відповідально та відкрито. Натомість у стабільніших громадах домінує раціональна модель оцінювання, де ключове значення мають послідовність політики, якість управлінських процедур і довгострокове бачення розвитку.

По-третє, кризовий досвід виступає своєрідним каталізатором трансформації інституційних відносин. Він може посилювати довіру за умови ефективного реагування влади або, навпаки, поглиблювати скептицизм у разі невідповідності очікуванням громади. Таким чином, криза не є однозначно руйнівним чинником — її вплив залежить від якості управлінських рішень та характеру комунікації з населенням.

По-четверте, у процесі дослідження підтверджено, що довіра має структурний характер і складається з кількох взаємопов'язаних компонентів: інституційного, процедурного та персоніфікованого. У кризових громадах часто спостерігається вибіркова довіра до окремих посадовців або служб, тоді як у стабільних громадах більш вагомим є сприйняття системи загалом. Це свідчить про те, що механізми зміцнення довіри повинні враховувати її багаторівневу природу.

По-п'яте, важливим фактором стабільності довірчих відносин є здатність місцевої влади підтримувати баланс між формальними управлінськими інструментами та неформальною взаємодією з громадою. Соціальний діалог, прозорість бюджетних процесів, залучення мешканців до обговорення рішень формують відчуття співучасті та відповідальності за розвиток території. Довіра зміцнюється тоді, коли громадяни відчують себе не пасивними спостерігачами, а партнерами у процесі управління.

По-шосте, дослідження показало, що колективний досвід громади впливає на часову перспективу довіри. У громадах із глибоким кризовим минулим вона часто має нестійкий або фрагментований характер і потребує тривалої системної підтримки. У громадах із відносною стабільністю довіра є більш

інерційною, проте також вразливою до порушення принципів відкритості та справедливості.

Окремої уваги заслуговує висновок про те, що довіра не може розглядатися як виключно соціально-психологічна категорія. Вона виступає стратегічним ресурсом розвитку громади, впливає на рівень громадянської активності, готовність населення до співпраці та сприйняття реформ. Високий рівень довіри знижує соціальну напругу, сприяє мобілізації ресурсів і підвищує ефективність реалізації управлінських ініціатив.

На підставі отриманих результатів можна стверджувати, що формування довіри до місцевої влади в умовах різного кризового досвіду потребує диференційованих підходів. Для громад із високим рівнем пережитих потрясінь пріоритетом є відновлення психологічної безпеки, стабільності та посилення персоналізованої комунікації. Для стабільніших громад підвищення якості стратегічного планування, прозорості процедур і розвитку механізмів участі громадян. Загалом дослідження підтвердило, що довіра є багатовимірним та контекстуально зумовленим явищем. Її рівень формується на перетині історичного досвіду, соціально-економічних умов, управлінської культури та психологічного стану громади. Усвідомлення цих особливостей створює підґрунтя для формування більш адаптивної, чутливої до потреб населення моделі місцевого врядування, орієнтованої на довгострокову стабільність та розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антощук, О. В. Соціальна психологія влади. – Київ: Наукова думка, 2018. – 256 с.
2. Бендер, П. І. Довіра до влади: теорія та практика. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 312 с.
3. Громенко, М. В. Соціально-психологічні механізми формування довіри в громадах. – Харків: ХНУ, 2019. – 224 с.
4. Коваленко, С. О. Місьцеве самоврядування та інституційна спроможність громад. – Київ: ЦУЛ, 2020. – 280 с.
5. Литвин, В. П. Кризовий досвід та соціальні трансформації. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – 198 с.
6. Пономаренко, О. М. Довіра та участь громадян у місцевому самоврядуванні. – Одеса: ОНУ, 2021. – 256 с.
7. Бородін, І. В., & Сидоренко, А. М. (2020). Вплив кризових подій на рівень довіри до місцевої влади. Вісник соціальної психології, 12(4), 45–58.
8. Денисенко, Т. О. (2019). Механізми формування довіри у громадах України. Соціологія та суспільство, 7(2), 67–80.
9. Кузьменко, Р. В. (2018). Роль комунікації в процесі зміцнення інституційної довіри. Журнал політичних наук, 15(1), 22–35.
10. Петренко, Л. В. (2021). Довіра населення до органів місцевого самоврядування в умовах кризових змін. Проблеми сучасного суспільства, 9(3), 103–117.
11. Державна служба статистики України. Статистичний збірник “Територіальні громади України”. – Київ, 2023. – <https://www.ukrstat.gov.ua>
12. Міністерство розвитку громад та територій України. Інформація про децентралізацію та місцеве самоврядування. – Київ, 2022. – <https://decentralization.gov.ua>
13. Кабінет Міністрів України. Про стратегію розвитку місцевого самоврядування на 2021–2025 рр. – Київ, 2021.

14. Державна служба статистики України. Річний звіт щодо стану територіальних громад України. – Київ, 2022. – <https://www.ukrstat.gov.ua>
15. Міністерство розвитку громад та територій України. Звіт про реалізацію реформ децентралізації у громадах. – Київ, 2021.
16. Кабінет Міністрів України. Національна стратегія розвитку місцевого самоврядування на 2021–2025 рр. – Київ, 2021.
17. Верховна Рада України. Закон України “Про основи внутрішньої та зовнішньої безпеки місцевих громад”. – Київ, 2020.
18. Державна казначейська служба України. Інформація про бюджетні видатки та місцеве самоврядування. – Київ, 2022.
19. Офіційний портал Національної служби здоров’я України. Доступність медичних та соціальних послуг у громадах. – 2022.
20. Міністерство соціальної політики України. Звіт про соціальні програми підтримки населення на місцевому рівні. – Київ, 2021.
21. Центральна виборча комісія України. Дані про вибори та участь громадян у місцевому самоврядуванні. – Київ, 2020.
22. Національна академія державного управління при Президентові України. Методичні рекомендації щодо оцінки довіри до органів місцевого самоврядування. – Київ, 2021.
23. Міністерство цифрової трансформації України. Звіт про впровадження електронного урядування у громадах. – Київ, 2022.
24. Інститут соціології НАН України. Соціальна довіра в умовах суспільних трансформацій : аналітична доповідь. Київ, 2020.
25. Бабінова О. О. Формування довіри до органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 3.
26. Бойко-Бойчук О. В. Соціальна довіра як чинник ефективності публічного управління // Публічне управління та місцеве самоврядування. 2019. № 2.

27. Куйбіда В. С. Публічна влада в умовах реформування місцевого самоврядування. Київ : НАДУ, 2017.
28. Пухкал О. Г. Інституційна довіра в умовах суспільної кризи // Актуальні проблеми державного управління. 2021. № 1.
29. Романюк А. С. Соціальний капітал і довіра в територіальних громадах України. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018.
30. Ткачук А. Ф. Децентралізація та розвиток громад: практичний посібник. Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2020.
31. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Довіра громадян до органів влади: результати загальнонаціонального опитування. Київ, 2022.
32. Київський міжнародний інститут соціології. Довіра до інституцій: результати соціологічного дослідження. Київ, 2023.
33. Центр Разумкова. Рівень довіри до державних та місцевих інституцій: аналітична доповідь. Київ, 2021.
34. Шевченко О. О. Кризовий досвід громад та його вплив на інституційну довіру // Вісник Національної академії державного управління. 2022. № 4.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Анкета для опитування респондентів

Тема дослідження: «Довіра до місцевої влади та інституцій у громадах із різним рівнем пережитого кризового досвіду»

Інструкція: Просимо відповісти на запитання чесно та щиро.

Розділ 1. Соціально-демографічні дані

Вік: _____

Стать: ☐ чоловік ☐ жінка

Рівень освіти: ☐ середня ☐ професійно-технічна ☐ вища ☐ незакінчена вища

Тип поселення: ☐ місто ☐ село

Тривалість проживання у громаді: ☐ до 5 років ☐ 5–10 років ☐ понад 10 років

Розділ 2. Оцінка рівня довіри до місцевої влади

Який ваш рівень довіри до голови громади? (1 – повна недовіра, 5 – повна довіра) ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Рівень довіри до депутатів громади: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Рівень довіри до виконавчого комітету: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Рівень довіри до комунальних служб: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Рівень довіри до адміністративних центрів: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Розділ 3. Кризовий досвід

Чи зазнавали ви або члени вашої родини серйозних змін у житті через кризові події (втрата доходу, переміщення, пошкодження житла тощо)? ☐
Так ☐ Ні

Якщо так, будь ласка, опишіть коротко: _____

Чи отримували ви допомогу від місцевої влади під час кризових подій? ☐
Так ☐ Ні

Як би ви оцінили ефективність реакції місцевої влади на кризові ситуації?

(1 – зовсім неефективно, 5 – дуже ефективно) ☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Розділ 4. Додаткові коментарі

Що, на вашу думку, може підвищити довіру до місцевої влади та інституцій? _____

Додаток 2. Таблиці з результатами опитування

Блок 1. Розподіл респондентів за рівнем довіри до місцевої влади

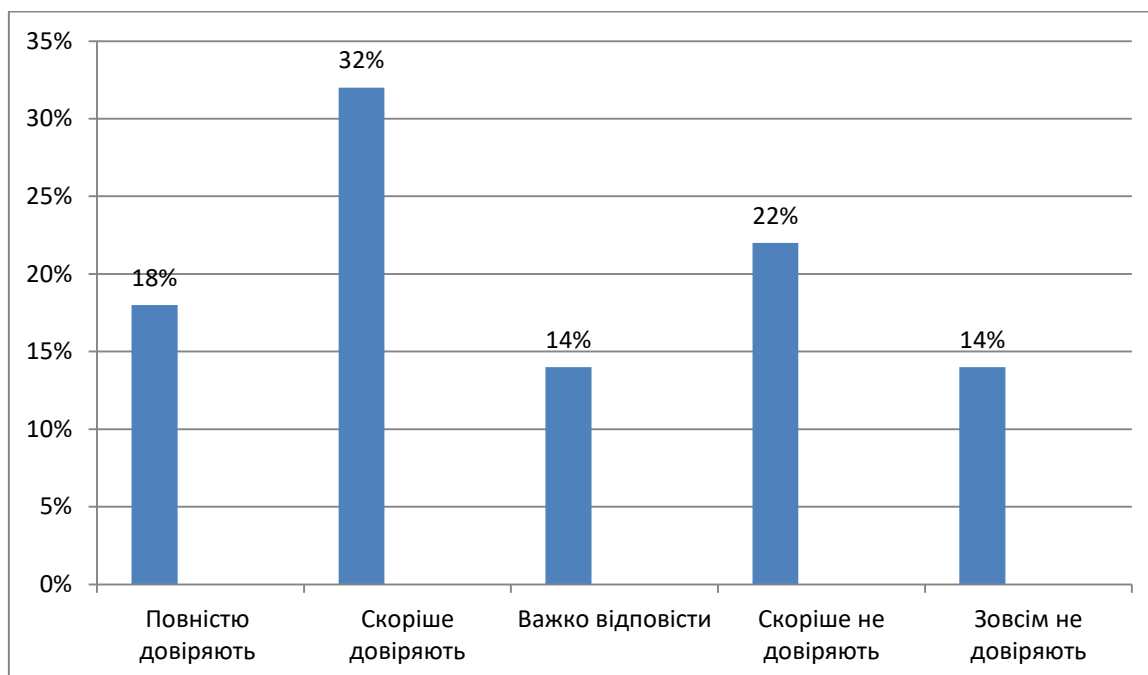
Рівень довіри	Високий кризовий досвід	Низький кризовий досвід	Загалом	Рівень довіри	Високий кризовий досвід	Низький кризовий досвід	Загалом	Рівень довіри
1 (повна недовіра)	9	3	12	1 (повна недовіра)	9	3	12	1 (повна недовіра)
2 (скоріше недовіра)	14	10	24	2 (скоріше недовіра)	14	10	24	2 (скоріше недовіра)
3 (помірнадовіра)	19	22	41	3 (помірнадовіра)	19	22	41	3 (помірнадовіра)
4 (скоріше довіряю)	12	18	30	4 (скоріше довіряю)	12	18	30	4 (скоріше довіряю)
5	6	7	13	5	6	7	13	5

(повна довіра)				(повна довіра)				(повна довіра)
Разом	60	60	120	Разом	60	60	120	Разом

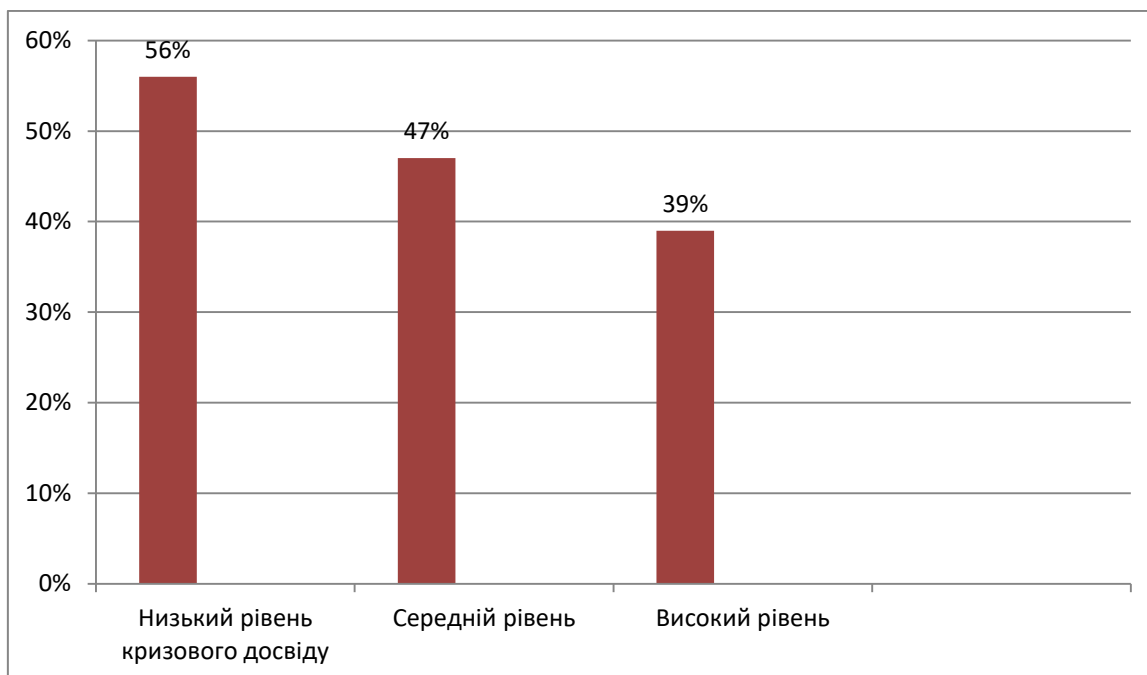
Блок 2. Середній рівень довіри до різних інституцій

Інституція	Середній бал	Інституція	Середній бал	Інституція	Середній бал	Інституція	Середній бал	Інституція	Середній бал
Голова громади	3,6	Голова громади	3,6	Голова громади	3,6	Голова громади	3,6	Голова громади	3,6
Депутатський корпус	3,2	Депутатський корпус	3,2	Депутатський корпус	3,2	Депутатський корпус	3,2	Депутатський корпус	3,2
Виконавчий комітет	3,4	Виконавчий комітет	3,4	Виконавчий комітет	3,4	Виконавчий комітет	3,4	Виконавчий комітет	3,4
Комунальні служби	3,5	Комунальні служби	3,5	Комунальні служби	3,5	Комунальні служби	3,5	Комунальні служби	3,5
Центр надання адміністративних послуг	3,5	Центр надання адміністративних послуг	3,5	Центр надання адміністративних послуг	3,5	Центр надання адміністративних послуг	3,5	Центр надання адміністративних послуг	3,5

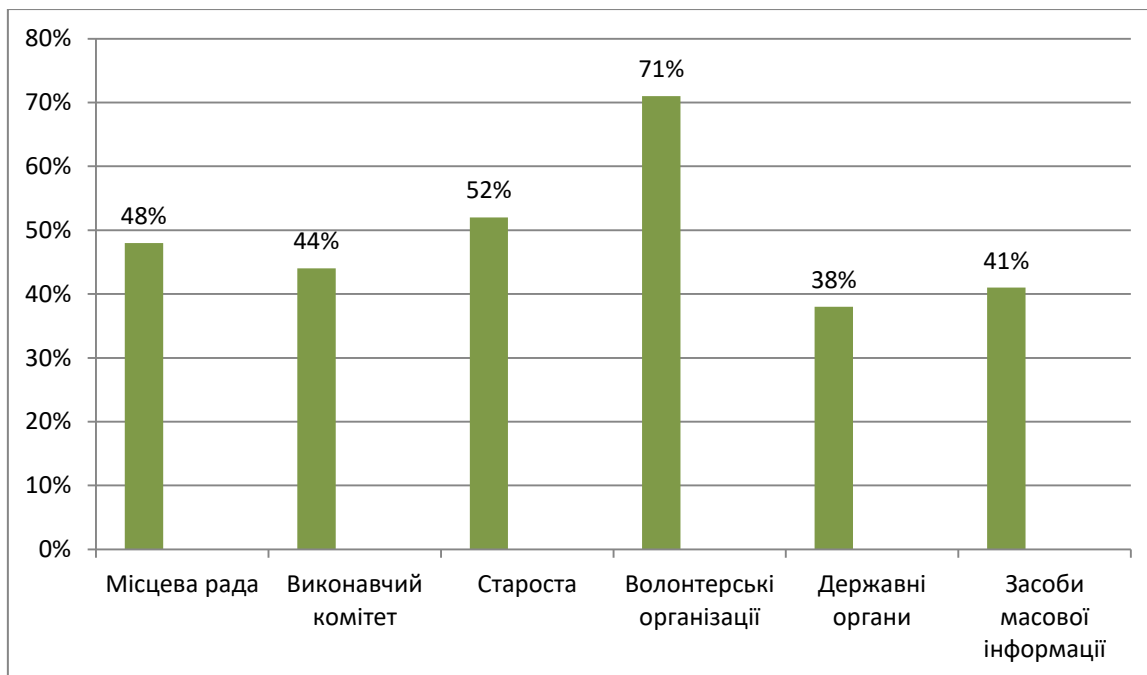
Додаток 3. Розподіл респондентів за рівнем довіри до місцевої влади

Додаток 4. Порівняння рівня довіри у громадах з різним рівнем кризового досвіду

Додаток 5. Рівень довіри до інституцій громади

Додаток 6. Фактори формування довіри до місцевої влади

